

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

Vse za vero dom česar

Štev. 16.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n. za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo pri vpravnistvu po 4 nov.

V Gorici, dne 1. junija 1896.

Vredništvo in vpravnistvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglase in naznanila sprejema vpravnistvo po pogodbi.

Vdanostno pismo.

Vdanostno izjavo, ki jo je č. duhovščina šempeterske dekanije poslala Prezv. Nadškofu, smo vže zadnjič priobčili. Danes objavljamo vže drugo vdanostno pismo na višjega Pastirja, pismo duhovščine širne-tominske dekanije, katero slove tako-le.

Visokočastiti in Prezvišeni Nadškof!

Izjavljamo, da list od dne 10. maja t. l., s katerim Vaša Velečastitost modro obsoja počenjanje dveh v Gorici izhajajočih časopisov, povsem odgovarja našim željam.

Iz skušnje vemo, da se ves cerkveni red naslanja na svoje poglavarje in slovesno obnavljamo pokorščino obljubljeno škofu, ki nam je podelil red mašništva. — Slede podpisi.

Ali res nimajo škofje in duhovniki besede pri politiki?

Tako učijo vže od nekedaj liberalci; a potem ko je naš prevz. Nadškof obsodil ta nauk, še bolj povdarjajo: Škofje in duhovniki naj se ne vtikajo v politiko!

Toda ne poslušajte jih, liberalci so krivi učniki!

Mi pač dobro vemo, da škofov in duhovnikov pravi poklic je, pridigati, spovedovati, sv. zakramente deliti. Cerkev ni kraljestvo od tega sveta, ampak kraljestvo Božje, kraljestvo resnice in pravice. Cerkev ima skrbeti v prvi vrsti za dušo, za nebesa. In ker so duhovniki služabniki te cerkve, tudi njih opravilo ni, da se mešajo v politiko in v posvetne reči. „Nihče, ki se vojskuje za Gospoda, se ne zapleta v posvetna opravila“ — tako opomina sv. Pavel škofa Timoteja.

S politiko in posvetnimi rečmi se imajo pečati ljudje od tega sveta, ljudje posvetni, ali kakor se jim pravi, lajiki.

In vendar je dandanes tudi škofov in duhovnikov sveta dolžnost, vtikati se v politiko, dolžnost, katero jim nalaga vera, Jezus Kristus sam.

Seveda, ko bi politika ostala pri samih posvetnih rečeh, nobenemu škofu in duhovniku bi se na misel ne prišlo, mešati se v politiko ali v volitve.

Pa to žalibog ni tako. Kakor je vsem znano, ravno politična zastopstva (državni zbori) rušijo državne pogodbe (konkordate) s papežem in s cerkvijo; politični zbori sklepajo protikrščanske šolske postave, po katerih sme tudi Jud podučevati

krščanske otroke; v teh zborih se določuje, da zakon ni več zakrament, se dajejo postave, s katerimi se država pooblaščuje, da sme redovnike izganjati, da sme premoženje bratovščin in verskih društev vgrabljati in razprodajati. In še veliko drugega dan danes določuje politika, kar veri in cerkvi škoduje. Da, ravno s politiko se je posrečilo sovražnikom Kristusovim, da so skoraj po vsi Evropi njegovo nevesto sv. Cerkev vkovali v železne verige liberalnih postav, tako da se niti več gibati ne more.

To vse dela politika. In zdaj pravijo: K vsemu temu, škofje, duhovniki — molčite! Oho!

Iz česa obstoji pač politično zastopstvo, ki se mu pravi državni, deželni zbor? Iz poslancev. Vse je tedaj odvisno od tega, kako poslanci glasujejo. Če so poslanci liberalci, brezverci, bodo glasovali proti veri in cerkvi. Če so dobri kristjani, bodo glasovali krščansko, in dobili bomo krščanske postave. To je pač jasno!

Vendar pravijo: Škof ne sme za časa volitev opominati vernikov na krščansko dolžnost, da naj volijo krščanske može, a ne liberalcev! Škof ne sme zapovedati, da se moli in izpostavlja Najsvetejše za dober izid volitev! Res, tako morejo trditi le tisti, kateri nečejo vedeti, kake dolžnosti imajo škofje in duhovniki do cerkve in vernikov.

Kedo bo pa odganjal od črede deroče volke v ovčjih kožah, ako ne pastir?

No, pa vže vedo liberalci, zakaj tako učijo. Vedo, da ko ne bodo škofje in duhovniki več govorili o politiki, bodo oni imeli prosto roko, in zmaga mora biti njih.

Toda to se ne bo zgodilo. Škofje bodo tudi v politiki še govorili, ko bode treba, ko se bodo čredi bližali volkovi.

In mi bomo škofe tedaj tudi hvaležno poslušali in jih ubogali, ker verujemo, da tudi kar se politike tiče, se sv. Duh vendar bolj drži glave škofove, kakor glave kateregakoli liberalnega vrednika!

Kmetijsko vprašanje.

Važen gospodarski pridelek je tudi vino. Vipavec in Bric imata vse v vinu, in najhuja nesreča je za nju, ako zima uniči trtni sad. Uničimo trto in uničen je kmet goriške okolice. Po vsem polji, po vseh bregovih nas pozdravlja vinska trta. In koliko vina se v naših krajih prideluje, vidimo v jeseni, ko se dan na dan izvažna kolodvor. Ako je sreča mila, vinogradnik prejme lepe novce za vino. In vendar bi se tudi ta vir gospodarskih dohodkov dal zboljšati. Zboljšanje pa se doseže le s združenimi močmi. Gospodarji bi se morali združiti, ter osnovati gospodarsko zadrugo, ki bi bila velike važnosti.

Taka zadruga ne bi samo po nizki ceni, kakor smo vže omenili, naročala za umno obdelovanje vinogradov in kletarstvo potrebnih priprav, umetnih gnojil in zanesljivih kemičnih sredstev proti raznim trtnim boleznim, marveč bi tudi glede pripravljanja in prodaje vin mnogo koristila.

Umno kletarstvo je med našimi vinogradniki še zelo nepoznano. Vina se napravljajo na stari domači način, in kakor navadna vina tudi prodajajo. Malokedo pa skuša naša vže sama ob sebi izborna vina z umnim ravnanjem zboljšati ter napraviti iz njih finejšo kapljico. V tem oziru manjka pri nas poduka. Nižje-Avstrijci, ki se zelo pečajo z umnim kletarstvom, vserod prodajajo svoje vino v steklenicah. In vendar so nekatera naša vina mnogo boljša od nižje-avstrijskih. Tu treba poduka. Zadruga bi poslala jednega ali drugega v vinorejsko šolo n. pr. v Klosterneuburg, da se temeljito izuči v umni trtoreji in posebno v kletarstvu. Ta bi potem kakor zadržni učitelj podučeval zadržnike v umnem kletarstvu ter umnem ravnanju z vinom. Na ta način bi se zelo zboljšala kakovost naših vin. Tu ni mnogo pomislekov. Ljudstvu potreba pouka, zgledov. Samo se ne zgane. Ako pa mu zadruga pokaže pot, se bode naše ljudstvo kmalu oprijelo umnega kletarstva. V tem pogledu so na Francoskem zadruge vrlo mnogo koristile. Se-le zadruge, ki so vpeljale skupno pridelovanje vin, so vpeljale pridelovanje vin na reuski in italijanski način, ter so tako splošno pripomogle k zboljšanju francoskih vin. Ljudstvo je hitro spoznalo korist, ter se takoj oprijelo novega načina. Ali bi se morebiti naše ne oprijelo?

Politični pregled.

Notranje dežele.

Na Dunaju sta izvoljena podžupanoma dr. Lueger in dr. Neumayer. Pri volitvi v mestni svet hočejo protisemitje 6 mandatov prepustiti liberalcem s pogojem, da ne volijo nobenega juda. Liberalci se temu ustavljajo. Radi tega je velik vrišč po judovskih listih, ki kličejo policijo na pomoč.

Državni zbor je končal davčno preobnovo, zakon glede odpisa zemljiških davkov radi uim. Poslanci zahtevajo, da se še te dni obravnava domovinski zakon. Čas bi vže bil. Vlada je predložila zbornici, da se Kranjski dovoli nadaljno posojilo 1 1/2 milijona. — Zakon glede zboljšanja plač uradnikom se je odložil na jesen.

Delegaciji ste se sešli 30. maja v Budimpešti.

Na Moravskem snujejo novo katoliško-češko stranko. Tako je prav!

V Dörfelu na Češkem je bila velika rabuka mej delavci in orožniki. Orožniki so

trikrat vstrelili, 4 delavci so mrtvi, več je ranjenih. To je sad židovskih hujšakcev.

Ogerski ministerski predsednik Banffy bode moral odstopiti, kakor poročajo, in sicer vsled pritiska od zgoraj.

Pogodba z Ogersko se najbrže odloži na prihodnje leto. To bi bilo iz mnogih tehtnih ozirov najbolj pametno.

Ogerski učni minister je te dni priznal po 15 gld. nagrade 10 učiteljem, ki so si pridobili posebne zasluge za pomažarovanje v šoli. Sedaj je Ogerska rešena.

Vnanje države.

26. maja se je vršila v Moskvi za ves ruski narod velepomembna slavnost *kronanja ruskega cara*. Vršila se je z vsem sijajem, lastnim v ruskem narodu. Car je dovolil splošno pomiloščenje in deževalo je tudi vse polno odlikovanj. Da bi milost carjeva obsegala tudi ruske katoličane!

Vojska v Afriki je vsaj navidezno končana. Baldissera je odposlal razun 4 bataljonov vse vojake v domovino. Menelik je izročil vse italijanske vjetnike. Laški vladni listi vedo o vsem poročati, le o „v-spehlih“ trdovratno molče, kakor tudi o pogojih, pod katerimi se je končalo brezplodno vojevanje. — Baratierija posade na zatožno klop.

Francija, ki je hotela pretrgati vsako vez s sv. Očetom, je vendar imenovala novega zastopnika pri Vatikanu.

Na Kreti, otoku v sredozemskem morju, nastala je vstaja. Po vsem otoku so se vprli kristijani turškemu nasilstvu. Turki grozovito divjajo. Bog se usmili turških kristjanov!

Angleži v Sudanu nimajo nič več sreče kakor Italijani v Abesiniji. Sudanci so jih dobro napodili. Angleži so toliko na bolj, da stroške plačajo Egipčani.

V Belgiji se pripravljajo na državno-zborske volitve. Boj bode med socialno-demokratsko in krščansko-socialno stranko.

Zedinjene države v Ameriki volijo novega predsednika. Voljeni bode Mac Kienley, ki je velik nasprotnik evropskega vpliva.

Dopisi.

Tomaj 25. maja. — Pisal sem vam vže, kako so se nekateri protivili vpeljavi redovnic za pobožno odgojo ženske mladine.

L I S T E K

Stariši, čujte in učite se!

Stariši, ne pazeči otroke, kaki ste vi? — Vi ste po zunanosti sicer počobni ljudem, srce vaše pa je slabše, okrutnejše nego živalsko — po notranosti ste bujši od nespametne živine. — Trde besede, res, a še trša je resnica, katero izražajo. —

Le pogledite živino, kako ljubi svoje mlade, kako jih izučuje po svoji naravi, kako se trudi in muja, kako se ne vstraši nobene nevarnosti, kadar gre za dobro njegovega zaroda . . .

Medved liže svoj zarod tako dolgo, dokler ne dobi prave medvedje podobe. — Pes liže svoje mlade, dokler ne izpregledajo. Storklje neso svoje mladiče na visoke strehe in jih tam uče letati. — Orel uči svoje mladiče gledati v solnce, jerebica pa skrivati se pred lovcem. — Druge ptice jih uče peti . . .

Vi očetje in matere pa ne učite otrok Bogu čast peti in pobožno moliti. Vam ni do tega da bi jih naučili gledati v zlato solnce božjega obličja, in tudi ne, da bi znali letati na perutih ljubezni in hvaležnosti k Stvarniku. Vi si ne prizadevate, da bi odprli otrokom svojim oči, da bi spoznali nevarnosti zapeljivega sveta in slabe tovaršije. Vi nočete otrokom pokazati, kako se jim je skriti in zavarovati, da ne zabredejo v mreže peklenškega lovca in tudi se nočete pomujati, da bi dobili otroci vaši lepo podobo služabnikov Božjih. —

Abraham a Sta Klara

je rekel od opravljivcev in zaničevalcev duhovnikov onega časa nekako tako: „Z eno žago je bil martran le en apostelj in

Ta zadeva se je vendar srečno rešila. Občinsko zastopstvo je dne 3. maja v javnej seji enoglasno (11 pričujočih mož) odločilo in v zapisniku potrdilo, da se redovnicam zapuščena hiša Tabor izroči v last. En hud protivnik je ostal sam. To zmago pripisuje podjetnik blaženej Mariji Pomočnici in sv. Jožefu ter se nadeja, da se bode s pomočjo Božjo zidanje šole in kapele skoro zopet nadaljevalo. — Vrli farani so veseli te zmage, pa bodo gospodu podjetniku tudi radostno pomagali, še rajši ko prej, ker jim je zaviranje pokazalo, kako važna je izobrazba ženske mladine po redovnicah.

Žensko srce se oblaži le po pobožnej ženski učiteljici. Znano je marsikom, da je prvi sedanji strokovnjak v odgoji mladine, slavni profesor Ohler v Mogunci, v svojej razpravi „Odgojstvo mladine“ postavil sledeče vprašanje: „Kedo naj bode deklicam učitelj in odgojitelj?“ Pa je sam odgovoril: „Poslušna, čista, deviška, uboga, pobožna, ponižna, ljubezniva redovnica! — Ona ceni poduk in vzgojo kot službo Božjo, ona hoče sebi izročeno deco v nebesa peljati, ter po vestnem spolnovanju svojega poklica sama zveličanje doseči. — To je skrivnost redovniške učiteljice. Toraj prva odgojiteljica je mati (pobožna mati pis.), druga pa redovna devica.“

O da bi skoro k nam prišli ti angeljci v človeški podobi! Gotov sem, da ne bi se potem dekleta v cerkvi več pogovarjala in smejala; še menj bi se s fanti potepale, in brejarji bi praznovali. Hiša bo pa srečna, kader dobi gospodinjo vzgojeno v strahu Božjem!

Sv. Lucija na Mostu. Danes, 31. maja, smo dokončali naše mlade, lepe, ljubeznive smarnice. Mlade — ker smo jih še-le v tretjič imeli. Mlado rastlinico smo deli v tako zemljo, da nam nikoli več ne vsahne. Prvo leto smo si brali in pojasnjevali zgodovino našega svetogorskega svetišča ter se pri tem veselo spominjali, da je bila naša farna cerkev le kakih 40 let za svetogorsko zidana ter da so takratni ljudje menda prav na Sv. Gori dobili pravo misel, naj se zida tu velika cerkev, katera še dandanes zadošča faranom. Cerkev so posvetili presveti Trojici, Mariji kronani in sv. Luciji. — Drugo leto smo šli v Lurd, ali prav za prav smo nekako Lurd prenesli v našo farno cerkev postavivši na stranski

sveta Tarbula. Dandanes so pa skoraj vsi duhovniki marterniki in martrajo jih se žagami: zakaj kje je kaki kraj, kaka dežela, kako mesto, kaki stan, kaka hiša, kaka pojedina, da bi se ne govorilo slabo zoper duhovnike? Žaga, s katero je bil martran sv. apostelj in sv. Tarbula, je imela silno ostre zobe in kedo trpi več od grizečih gobcev kakor duhovniki? — Janez de Plano pripoveduje, da prebivajo v neki daljni deželi divji ljudje, pasjeglavci, katerih najboljše orožje zoper sovražnike so njih ostri zobje. Kogar nepotrebna radovednost žene, temu svetujem, naj ne hodi v tako daljno deželo, ker kaj takega najde tudi pri nas. On naj popraša le nas duhovnike, ki vsaki dan občutimo te zobe. Brezbožni, brezvestni, hudobni, sprideni ljudje so kakor pijavke, ki pazijo le na pogreške, ne na prednosti, na to, kar je slabega, ne na to, kar je dobrega. Podobni so onim farizejskim stakljivcem in povohačem, ki so Gospodu očitali, da si njegovi učenci ne umijejo rok, predno živajo kruh. Umijte si raje vi svoje umazane jezike! Vi molčite o čednostih in popolnostih, katere vsaki dan, da vsako uro vidite nad aposteljni, spodtikate se pa nad tem, kar se vam samim malenkost zdi. Tako je mnogo takih, ki najmanjšo nepopolnost na duhovnikih z dvojnimi očali preiščejo, popolnoma pa prezro njih dobre lastnosti in hvalevredno delavnost.“

Tako stari Abraham o svojem času! Kaj bi še le rekel in pisal, ki bi moral brati in prevejati liberalne časopise našega časa!

oltar novo, veliko in prav lepo statuvo lurd-ske Matere Božje, za katero je podarila ena sama oseba 50 fl. in drugo podarili drugi. Okoli te lepe statue smo se zbirali, pred njo smo poslušali zgodovino lurd-skega svetišča v marsičem podobno zgodovini svetogorskega svetišča. — A letos nas je peljal „Jeruzalemski romar“ na Jutrovo. Tam smo z njim obromali vse po Jezusu in Mariji posvečené kraje. Bili smo v cvetličnem Nazaretu, bili v krušnem Betlehemu, bili v Egiptu, bili v Jeruzalemu, bili pri Lazarjevem grobu, tri dni zaporedoma na ženitvi v galilejski Kani; bili drugod. Povsod smo iskali in tudi našli „sladko Devico Marijo, preljubeznjivo Gospo“, kakor jo lepo imenuje Levstik, slovenski pesnik.

Iz Avč pri Kanalu. Delo na novi skladovni cesti med Kanalom in Ovčami se nadaljuje, in kakor se vidi, bo ta cesta o svojem času izvrstno ravna. Le škoda, da današnji človeški rod, kateri zdaj plačuje za isto ogromne doklade, je bode težko dočakal še do Avč za rabo nepopolnoma dokončano, še manj pa do sv. Lucije.

Delo gre prepočasno naprej; vzrok temu mora biti dvojen, in sicer: ali se ne zamore dobiti v to delo večje število od 15 do 20 delavcev na dan, ali večje število novcev? kolikó prej pa bi bila ta koristna cesta dokončana, ako bi se jo oddalo potom javne dražbe, in morebiti bi se s tem tudi nekoliko novcev če ne stotink prihranilo!

Kakor se pa dozdeva je slavni cestni odbor kanalskega okraja pod milim nebom naj vsegamogčnejši, kajti dotični posestniki, kateri so bili primorani prepustiti njih zemljišča za rabo te ceste, ne morajo priti k plačilu, akoravno so vložili prošnje za to; nekateri so dobili nekoliko več ali manj na račun davke pa morajo še vedno naprej plačevati od 2 let sém cestnemu odboru prodanega zemljišča.

Ravno tako so nekateri teh posestnikov, katerim je bilo vzelo delo manjih zemljišč, prosili, da bi se jim ostale grive podzidati dale, ali vse zaman.

Kedor ne veruje, naj se potruzi gledat, kakšna nevarnost preti ljudem in živini od skalovja (grinte) in debelega grušča, koji se odtrguje od nepodzidanih ostalih griv dol na cesto, po katerej vozarijo mimo po noči in po dnevi, naši domači vozniki.

Iz Črnič. (Zahvala). Okolo dva meseca je, kar je vaš cenjeni list objavil, kako je mojemu sinku slamoreznica roko prerezala za pestjo, tako da je le še za jedno kito visela. Otroka sem peljal v goriško bolnišnico k vsmiljenim sestram. Nekateri zdravniki so sodili, da se mora roka odvezati. g. dr. Villat pa ni dopustil. In glejte! Kar nisem niti jaz niti kedo drug pričakoval, se je zgodilo! V 40 dneh je roka popolnoma ozdravela, tako, da so se čudili in veselili z menoj vsi sosedje in znanci. Bodi tedaj tukaj izrečena prav prisrčna zahvala Bogu in za Njim g. primariju v bolnišnici dr. Villatu, pa tudi vsmiljenim sestram za njih trud.

Janez Volčič, oče.

Z Gradišča. O javnih plesih se sedaj molči, ker so hvala Bogu na mnogih krajih prepovedani. Da pa vendar ta narodna navada, ali bolje razvada, ne zaspi vzelo je naše bralno društvo patent za to, da prireja mesto javnih društvene plesu. In res, trikrat je pokazalo, kako izvrstno deluje na vse strani; kajti od svojega „prerojenja“ napravilo je tri lepe veselice z jedno samo točko, namreč: ples. Kedor zna, ta zna! Imenuje se bralno društvo menda tudi zato, ker skrbi za veselice, ki imajo ta lep in izvrsten vspeh: ples, malo kričanja, pijača in dva do tridevno postopanje. Kaj ne, to je pristno narodno!

To društvo pa ne pozna niti pete cerkvene niti tretje Božje zapovedi. Prvi društveni ples je bil letos dne 5. januarja; tedaj o cerkveno prepovedanem času. (Ste slišali? To je res — „naroden“ napredek! Op. vred.) Za zadnji društveni ples pa t. j. pretečeni Binkoštni ponedeljek so v ne-

deljo prej ta dan popoldne kriče vozili in potem z ropotom postavljali odre (brijarje). Delali so tudi v ponedeljek zjutraj. Kaj ne, to so res verni kristjani. (No. g. dopisnik, greh treba le posloveniti, in — ni več greh. Ta evangelij pridigajo našemu ljudstvu vže nekaj let sem znani „narodni“ listi. Op. vred.)

Da bi Vi, g. urednik, videl naše plesalce in plesalke, kakošni so, bi se ne malo čudil.

To so vam nafrkani in imajo obleko prikrojeno po najnovejši, recimo aleksandrijski modi. Človek bi sodil, da take gospodične pridejo le iz lepih, bogatih in gosposkih hiš, ali pa iz visokih mestnih palač; oblečene so ti v svilo in razne mehkužne dišave in mazila so jim tudi dobro znana.

Pa njihove žulave in trde roke, njihovo govorjenje, njihove črne hiše pravijo in kažejo, da tukaj je kraj, kjer prebiva preprost in delaven kmet, ki se oblači po svojem stanu, ne pa gospoda. Kaj ne, kako so varčni z denarjem, ki ga prejmejo za črešnje? Kedo je kriv, da gre vse tako narobe? Pomanjkanje vere, javni plesi in Aleksandrija.

Iz Kobarida. — Naša mlekarica je dozidana in pokrita. Akoravno se nam je prigodila majhna nesreča, da se je namreč vogel hiše pri zidanju podrl, vendar smo jo s pomočjo božjo dozidali. Sedaj se vže notri ometuje. Napeljali bomo tudi vodo vanjo, da bode bolj hladna, in če se nam posreči, gonila bode voda tudi stroj, s katerim se mede. — V našem trgu gonili smo sedaj in gonimo še vedno živino napajat na studenec. Živina mora v vodo, ako se hoče napojiti. Pri tem pa dobe posebno konji gobe na nogah. Sedaj napeljal bode naš novi občinski odbor vodo v korita, ki bodo postavljena za nekdanjo Pagliaruzzijevo hišo, kjer bomo napajali živino. Tudi bode ob enem napeljal vodo do čitalnice, kjer bode vodnik v občo vporabo. Pomagano bode živini, pa pomagano bode tudi ljudem, ker ne bode treba tako daleč vode nositi. Delati se prične v kratkem, morebiti še prihodnji teden. Vodo bodo speljali iz g. kaplanovega vrta.

S Kanalskega. 27. maja. „Ako pa omenjena časopisa — kar naj Bog odvrne in kar mi zaupamo, da se ne bo zgodilo — v svojem početju vstrajata in se k zdravem nazorom ne povrneta, tedaj bodi znano vernim Naše nadškofije vsem, tudi lajikom, da je pod hudim zadolženjem prepovedano vsem, podpirati ju kakorkoli, brati ali hraniti.“

Tako sem preložil iz zadnjega višjepastirskega lista besede Tistega, katerega nam je sv. Duh sam dal pastirja, da nas uči, vlada, vodi po pravi poti do večne in tudi časne sreče.

Ali laže Kristus, ki je poslal sv. Duha? Ali sv. Duh ni duh resnice? Ali sveta cerkev ni božja vstanova? Ali sveta vera ne obsega vseh naših dejanj in nehanj? Ali je škof manj vreden kakor kak kandidat, ki se oglasi pri volitvah za deželni ali državni mandat? Skrbnih, modrih in učenih pastirjev Kristusove črede bi ne smeli spoznati za vodnike v politiki, ali druge može pa?!

Taka vprašanja so mi silila v glavo, ko sem čital „Sočo“ od 22. maja. Nadejal sem se, da se je vrnila k zdravem nazorom, zato sem jo čital. Ali čutim nevarnost „hudega zadolženja“, ker vladika je zaman „zaupal, da se ne bo zgodilo“. Hujša je „Soča“ nego prej! Prečital sem članek: „Pro domo“. Tu kar mrgoli predrznih, nevarnih, škodljivih, krščanski edinosti nasprotnih, verne proti škofu šuntajočih stavkov!! „Nas ne vežejo ne obljube in ne druge zaveze“. Tako? Sveti krst, sv. birma, to vam ni nič?! „Avstrijski smo državljani, za katere veljajo pravilno potrjeni vstavni zakoni, ki so tudi tolika avtoriteta, da smo jih dolžni spoštovati. Tako nalaga sama sv. cerkev“. Ali res? Kdaj? Nikoli ne tako! Reč je nekoliko drugačna. Dolžni smo pokorščino vsaki oblasti, ali le dokler ne vleva kaj zoper božje zapovedi. V prvi vrsti so kristjanom tudi pri „Soči“ krščanske za-

povedi, v drugi se le državne. Hočete biti po vsej sili krivoverci? Kedo ne vidi, kam „Soča“ meri, kam vleče in teče?

Skoda za trud, škoda za možake!

Koliko bi lahko koristili, ko bi se vrnil k „zdravejšim nazorom!“

To je moje prepričanje, katero sem na pristojnem mestu naznanil l. 1892. tako-le:

Velečenjeni g. vrednik „Nove Soče“!

Prišel sem v zadrego, ker sem se naročil na „Novo Sočo“. Moja dolžnost v prvi vrsti je: poganjati se za vero, katero uči sv. kat. cerkev. Veste, da imajo oblast to učiti le: papež, škofje in se škofi združeni duhovniki!

Na kat. shodu v Ljubljani so imenovani učili:

Načel kat. shoda se moram držati — konsekvntno in odločno! Če ne, nisem značajan in denar za mojo službo po nevednem dobivam!

Ali „N. Soča“ se je protivila katol. shodu, hvalila pa Svetčev banket, ki je proti kat. shodu naperjen bil.

Torej ne smem podpirati „Nove Soče“!

To je pa spet res, da „N. S.“ pogumno, krepko, vstrajno varuje in pridobiva pravice slov. naroda in zato mi je žal, ker ne morem biti več naročnik!

Oklenite se načel kat. shoda, in Vaš list — tako dobro vrejevan — se bo razširil, kakor družba sv. Mohorja, in razkola ne bo več!

Z odličnim spoštovanjem

J. Feltrin, vikarij v Gor. Tribuši.

Z levega brega Soče. — Vohuni smo, g. vrednik! Kedo pravi to? — E gospa „Soča“ nas tako imenuje, nas tako zmirlja, nam to vedno predbaciva. Zlobni vohun je dopisnik „iz gor“, hinavski vohuni so vsi dopisniki, vsi vredniki „P. L.“! Zakaj? Za to — ker so! Za to, ker resnico poročajo, ker resnico, čisto golo resnico, pišejo. Mi smo vohuni! Tisti pa, ki obredejo vse voznike po Gorici, da bi zvedeli, kaj je ta ali oni duhovnik govoril, tisti pa, ki imajo organizovano celo armado, da nadzoruje duhovnike v pridigah, tisti pa, ki hodijo celo k spovednici zato, da bi imeli kaj poročati liberalnemu listu (če bi ne hodili k spovednicam, bi ne vedeli, da duhovniki zlorabijo spovednice) ti pa niso vohuni!! Kdo je vohun, vprašam tu, ali mi, ki smo pripravljani vsako minuto za to, kar pišemo tudi javno z imenom na dan priti; ali mi, ki javno povemo svojo mnenje, ali tisti, ki vohunarijo po cerkvah, po spovednicah? Kdaj je „P. L.“ prinašal imena tistih, ki pridigajo proti njemu, ki ga mečejo iz čitalnic, ki ga ne morejo tiskanega videti? Kdaj je imel „P. L.“ po vseh duhovnijah naročene vohune, kakor jih ima „Soča“, kakor se je sama izrazila v predzadnji številki? Gorje tistemu, ki se predrzne ljudstvu oznaniti škofovo obsodbo: ta naj se pripravi, da ga vrednik „Soče“ postavi pred porotnike! Kje pa zve vrednik „S.“, kedo je ljudstvu oznanil škofovo voljo? Po vohunih! in še enkrat rečem: po vohunih! Kje je toraj doma vohunstvo? Na katerem zelniku je pognalo in kje najbujneje raste? — In potem še eno, g. vrednik! Vedno predbacivajo „P. L.“, da ou napada, in da se „Soča“ le brani. Pa za Boga milega, kdaj je „P. L.“ napadal? Povejte kdaj? Toliko in toliko mesecev se še zmenil ni za „Sočo“, kakor bi je na svetu ne bilo. Niti odgovoril ji ni, ko ga je na vse mogoče načine napadala; še celo svojim dopisnikom je naročil, da naj „Sočo“ pri miru puste. In ko vže ni mogel več molčati, odgovoril je na par zlobnih napadov, in pojasnil svojo stališče glede narodne (sokolske) organizacije. In sedaj „P. L.“ vedno napada, ko se še branil ni — „Soča“ se pa le brani?! Poglejmo samo v letošnje leto. Kedo je napadal „P. L.“ od novega leta do Velike noči? Niti enega lista „Soče“ ne dobiš, v katerem bi ne bilo v „znanih dopisih“ klofut za stare in nove vrednike „P. L.“ In ker niso mogli drugače zvačiti „P. L.“ v boj, tedaj so začeli udrihati po škofih in po papežih, češ, se vže oglasijo. In

oglasili so se v obrambo škofov, v obrambo sv. cerkve in slov. ljudstva — in sedaj napadajo! To je vže zlobnost črez zlobnosti! Ti pa, slovensko ljudstvo, lahko sprevidiš, kedo je vohun in kedo napada, kedo pa je odkritosrcen in se le brani. — Sedaj pa še dober svet: Komur se ne ljubi iti k pridigi, pa bi vendar rad vedel, kaj je ta ali oni duhovnik pridigoval, ta naj se obrne v Gosposko ulico, in tam dobi pridige vseh na Goriškem službujočih duhovnov spisane natančno od besede do besede, od črke do črke — sama ipsissima verba.

Banjšice: Dne 10. maja je solkanski gospod župan prijel dva banjška lisjaka, ko sta prodajala vkradene kokoši po Solkanu, da bi si tako skupila denara za nameravani ples. Seveda, gospod župan je prijeta lisjaka izročil c. kr. orožniku, ki ju je odpeljal k sv. Antonu v Gorico, kjer namesto plesati, premišljujeta svoj tatinski plen. Plesi gotovo provzročujejo ljudsko nenravnost, a pri vsem tem gre viša gosposka županom na roko, ako so tudi vsi drugi starešini zoper ples.

Slavno c. kr. okr. glavarstvo v Gorici je prepovedalo streljati pri cerkvenih slovesnostih. Kako pa je to, da pri plesih sme streljati občinski čuvaj s puško in to ne le po dnevu, ampak tudi po noči, kar se je godilo na Banjšicah dne 25. maja, ko se je držal ples? Ko so na Kanalskem o velikonočnih praznikih nekje pri Vstajenju streljali, je bil hitro c. kr. orožnik duhovniku za hrbtom, in kakor je govorica, bil je tisti duhovnik ostro z glavarstva pokaran radi streljanja.

Izmed 11 starešin na Banjšicah odpisalo jih je deset svojo odpoved od starešinstva slav. c. kr. okr. glavarstvu v Gorico, ker so se naveličali za eno in isto reč hoditi k starešinskim sejam. Gospod banjški župan se svojima dvema tajnikoma ni kos sestaviti obč. računa za leto 1894. Petkrat že je vabil starešine k seji in sicer pod kaznijo 20 gold. in vselej, ko so starešini prišli k seji, našli so račun nepravilno sestavljen, seveda starešini ga niso mogli odobriti. Pa še to je vzrok, ki je privedel starešine k odpovedi, ker ni gospod župan poravnal obč. dolga, dasiravno je v ta namen določeni denar potiral že pred letom.

Dne 25. maja po večernicah so se zbrali odlični banjški možje v pošteni gostilnici v Podleščah pri Kuklju — seveda gospod župan je bil le pri plesu na Trušnem — ter sklenili so na predlog gospoda učitelja vstanoviti si katoliško kmetijsko bralno društvo. Koj tisti dan je tukajšnji gospod učitelj nabral 25 udov, kateri so izvolili osnovalni odbor, ki naj preskrbi in sestavi društvena pravila in naj skrbi, da jih prej ko je le mogoče odpošlje visok. c. kr. namestništvu v Trst v potrjenje. Još katoliška in narodna zavest ni propadla, nego jelo se je v gorah svitati in daniti!

Iz gor. (Dalje). — V dokaz, kako Bog kaznuje radi krivice proti razdelujoči pravici cerkev in njene dostojanstvenike, služi mu zgodovina. Pa kako? Čujmo! Začenja s „siciljskimi večernicami“ l. 1282, katere piše na rovaš papežu Martinu IV, češ on, in ne, kakor govorijo drugi, celo krivoverški zgodovinarji, neki predrzni Francoz s svojim nesramnim počenjanjem v neki cerkvi med slovesnimi večernicami, provzročil je krvavi čin na siciljskem otoku. O papežu Bonifaciju VIII pravi „Sočini“ sotrudnik, da je preklical vsa pisma in vse naredbe izdane od prednika Celestina V, pa ne pové zakaj, namreč da ni nastal razpor v cerkvi. Ali mar ne more tako papež storiti? Na to preide lepo naslednika Benedikta XI, kremenastega značaja, da lahko vdari po starih, šibkih in popustljivih papežih za časa babilonske 70-letne sužnosti. Z Aleksandrom V konča oberati papeže od l. 1282—1410. V zadnjem članku poskoči za 40 let nazaj in našteva Urbanu V. in Gregorju XI. levite, potem že za 20 let naprej v Pizo in Kostnico. Konečno se spusti nazaj v deveti vek k papežu Janezu VIII, od katerega izve samo, da je svetemu Me-

tođu prepovedal službo Božjo obhajati v slovanskem jeziku, ne pa, kako je pisal isti papež knezu Svatopolku, namreč: „Kar se slednjič tiče slovanskega pisma, katero je izmislil rajni modrijan Konstantin, ga po pravici pohvalimo in zapovedujemo, da se v tem jeziku poslavljajo nauki in dela našega Gospoda Kristusa. Kajti ne samo v treh, ampak v vseh jezikih nas sveto pismo Gospoda slaviti opominja, ki veleva: „Hvalite Gospoda vsa ljudstva, hvalite ga vsi narodi“. In apostoli polni sv. Duha so v vseh jezikih oznanjevali velika dela Božja. I. t. d.“ Potem zleti naša zgodovinarska skakalca k solnograškemu nadškofu Arnotu, nasledniku sv. Virgilija, in do kralja Klodvika, pri katerem običi v začetku šestega veka. Kam smo prišli! Takó šviga in štrka iz stoletja v stoletje, iz kraja v kraj. Kako nas je tudi spravil na Kranjsko, v Trst, na slovanski jug i. t. d.! Lep najev ima narodna pesem: „Oj, kod bova vandrala, vanderček moj?“

Da logično ne piše ta gospod, vemo iz zadnjega „P. Lista“. Da ne ljubi resnice in da pristransko sodi kakor krivoverci, spoznano iz njegovih zgodovinskih podatkov brez vsake zveze. Kaj vé o Starétovi „Obéni zgodovini“, o Weissu, Gindely-u? Kar je bilo zanj, je sprejel in obrnil po svojem. Pa od kod?

Kar ga pa še najbolj lepša in njegovo glasilo „Sočo“ poveljuje, je to, da je svoje „dokaze“ trgal skoraj od besede do besede iz dr. Križaničeve zgodovine — seveda brez Križaničeve zveze. Posebnega mojstra, — pardon — prepisujočega in lenega hlapca se je pokazal v II. zvezku od 169 do 183 strani. Če je znal tako servilno prepisati cele odstavke in stayke, zakaj ni povedal še saj na kratkem, kar je prej in kar pozneje pride po tistih besedah? Pa saj ni vtegnil in ni imel časa, ker je moral sem ter tje iskati, kar je hotel vdobiti. Tako je piknil zdaj na tej Križaničevi strani eno ali par zrn, zdaj na drugi strani, da je nekaj kredenciral. Ta gospodine ni pačil in zavijal samo zgodovine ampak tudi Ivana dr. Križaniča, čegar besedam je pristavil kak „zelo“, da je stvar potenciral. Tedaj kvailtelj zgodovine in zavijavec resničnih dogodeb. Se iz svetega pisma zamore na ta način dokazati kar hoče.

V zadnji nedeljski prilogi „Reichs-poste“ št. 123 bral sem na strani 44 in 45 to, kar razumejo tudi nekateri izmed prostega ljudstva:

„Wie der Papagei ohne alles Verständnis . . . so kânt ein solcher Dichterling im Schweisse seines Angesichtes die paar schönen Phrasen wieder . . . weil sein Kopf zu schwach und arm war, um den eigentlichen geistigen Inhalt und Kern des Werkes zu erfassen . . .“ Dalje.

NOVICE.

Nadvojvoda Karola Ludvika so že položili k večnemu počitku. V življenju in o smrti je bil pravi katoličan. Lansko leto se je vdeležil veličastne procesije na praznik Presv. Rešnjega Telesa na Dunaju. Kako da je šel lepo previden v večnost, smo vže slišali. Ni tedaj čudo, če žaluje po njem s cesarjem vred cela Avstrija

Zadušnica. Dne 22. maja so maševali prevzvišeni nadškof za dušo pokojnega nadvojvoda Karla Ludvika. Prisostovali so grof Franc Coronini, vitez Bosizio, Venuti itd.

Visoki gost. Nadvojvoda Leopold Salvator je prispel danes teden v Gorico nadzorovat tukajšno artilerijo.

Feld. baron Kuhn je dne 26. maja t. l. v 79. letu v bližnjem Strassoldu pri Červinjanu v Gospodu zaspal. Naši stari vojščaki se ga prav dobro spominjajo s Pijemonteškega l. 1848-1849 in 1867. Posebno „kranjski Janezi“ so mu bili godi. Pokojnik je bil pogosto na Goriškem. Celó v Trento se je bil pred leti napotil, kjer je prenočil. Potem je šel čez „kranjski vrh“ na Kranjsko, pri kateri priložnosti se je

izrazil, da bi morala v kratkem peljati iz vojaških obzirov nova cesta s Kranjskega čez Trento na Bovško.

Sv. Oče papež Leon XIII. so določili 10. maja s slovesnim pismom kardinalu Dominiku Svampa, da se ima hraniti in častiti edini veliki ostanek (relikvija) sv. Ane, matere Device Marije, v metropolitanski cerkvi v Boloniji na Laškem.

Njihova eminenca kardinal in patrijarh (očak) v bližnjih Benetkah izdal je pastirski list, da bi se na Beneškem prvo sv. obhajilo, če le mogoče, dne 21. junija, na god in praznik sv. Alojzija, obhajalo in s tem slovesno praznovala 75 letnica, odkar so bili pri I. sv. obhajilu od vseh pravovernih kristijanov ljubljani sv. oče Leon XIII.

Častno občanstvo. Iz Rihenberga nam pišejo: Dne 10. t. m. je naše starešinstvo enoglasno izvolilo preblagorodnega gospoda *Mihaela Gabrijevčiča*, c. kr. sodnika v Ajdovščini, *častnim občanom* Starešinstvo mu je s tem izrazilo zaupanje in spoštovanje res vsega ljudstva, katero g. sodnika časti kot odličnega sodnika in narodnjaka, kot moža iskrenega in odločnega značaja. Kakor vže v Istri, tako tudi pri nas si je velespoštovani gospod M. Gabrijevčič hipoma pridobil ljubezen in spoštovanje vseh strank. Z zaupanjem ljudstva odlikovanemu gospodu kličemo: Mnoga leta!

Goriška duhovščina je izrekla pismo zahvalo Prevzvišenemu za zadnjo okrožnico.

G. Karol Malner, adjunkt c. k. deželne vlade v p. umrl je v Ljubljani v 87em letu svoj dobe; mož še stare poštenosti. Lahka mu zemlja!

Župnikom v Rojanu tje imenovan Jožef Jurizza (Jurca). Umeščen bode 14. junija. Upamo zatrdno, da bo pravi pastir slovenskim ovčicam

Poročila se je gospodičina Andrejina baronesa Winkler, hči g. barona Winklerja, z gosp. dr. Alojzijem Pontonijem. Čestitamo!

V Solkanu so našli otroci na njivi še skoraj popolnoma svežo roko od lahta dol. Pripeljal jo je neki posestnik v gnojnici iz Gorice. Preiskava se vrši.

Na Slapu v duhovniji Roče pridobili so si domačini zopet, kar so bili zgubili najboljšega, namreč malin ob reki Idrijci. Lenassi ga je prodal za primerno ceno domačinu. Neprecenljiva sreča za celo Roško duhovnijo! Ročani in Slapljani imajo zopet svoj malin, iz katerega bodo dobivali zaprejšo svojo borno polento. Slovenci, za-skoz-Bog ne prodajajte svojih malnov, svoje zemlje tujcem!

V Gradišču je prišla v roke dečka nabita puška. Prišel je igrati z jednim manjšim „vojake“, sprožil in ga ranil nevarno na glavi.

Na Travniku je prevrgel prevošček neko ženo iz Čedad. Opraskana je bila po rokah precej.

Padla. Pred nekaj dnevi se je zdrnilo na tlaku v poštni ulici baroninji Angiolina de Ritter. Padla je in si poškodovala nogo.

V ulici Formica je skočil včeraj teden shodnika na dvorišče mladeneč 32 let. Ni se ubil, kakor je neki nameroval, le pobil se je močno. Odvedli so ga v bolnišnico. Trdi se, da ni pri zdravej pameti.

Na starem trgu je zapregel neki Šempeterc konja. Razdražena žival ga je lopila z nogo dvakrat v glavo. Nezavestnega so odpeljali v bolnišnico.

V Komnu se je pojavilo mej otroci vnetje očes. Kljub 60 bolnim niso zaprli šole.

V Ronkah je skočil nek kmet iz Turjaka iz voza in si zamotal levo nogo tako nesrečno v kolo, da si jo je močno oglodal. Odpeljali so ga v tržaško bolnišnico.

V Ogleju si je ogledalo ondotni starinarski muzej kacic 40 gospodičin ženske pripravljavnice pod nadzorstvom g. vodje Hafnerja.

Samomora. Na Volčjdragi v Bukovici obesil se je dne 20. t. m. kmet Andrej Turel. Mož je vže dalj časa bolehal na umu in vedno trdil, da ima „hudiča v sebi.“ — Pretekli petek zjutraj pa se je obesil v Orehovljah v spalnici čevljar France Lestan. Mož se je bajè zmotil a zrok, da se je motil bilo je le pijančevanje. V svarilen zgleđ drugim odrekel se mu je cerkven pogreb.

O novem tržaškem škofu se še nič gotovega ne vé.

V Moskvi na Ruskem kronajo carja prav slovesno. Da bi bilo le kaj vgodnejšega sličati od kronanega carja! Saj se še dobro spominjamo obligatnih ceremonij njegovega očeta o kronanju.

Toča v gornji Italiji. Poslednje dni pobila je toča malone vso setev v okolici Benetek. Verone in drugih mest gorenje Italije. Vihar pa je polomil mnogo drevja.

Povodnji so bile na Češkem in Dolnem Avstrijskem. Škode pa posebne niso napravile, ker se je kmalu vreme premenilo.

Petstoletnica hercegovskih frančiškanov. V Mostaru se je osnoval poseben odbor, ki dela priprave za petstoletnico frančiškanskega reda v Hercegovini.

Prerezala si je te dni tukajšnja delavčeva žena Marija Bavdek z nožem vrat. Zmešalo se ji je. Ranila se je nevarno.

Ubit morilec. V Maleti v Italiji so ubili pastirja Evstahija Ghilla v nekem prepiru. Ubijalce so zaprli. Opravičujejo se le s tem, da so se pastirja bali, ker je znan morilec in so se ga zatorej hoteli znebiti. Ghillo je ubil odvetnika Marona, graščaka Lorenza, duhovnika Coropesa, trgovca Intecta in Petreza. Dve drugi osebi je pa poskušal umoriti. Pri umoru so mu pomagali bratje, katere so sedaj zaprli. Bratje so priznali svoje hudodelstvo.

Tako je prav. Bivši ceremonijar na nemškem dvoru, pl. Kotze, je obsojen v dveletno ječo v trdnjavi, ker je ubil v dvo-boju bar. Schraed-a. Tako je prav, kajti uboj je uboj.

V Carigradu umorili so trije Turki 20-letno pevkinjo Vrabc, Avstrijanko. Umor se je baje izvršil iz maščevanja. Najlepša pa je ta, da so bili zaplenjeni nekateri turški listi, ker so prinesli vest o tem umoru.

Nesreča. V Bingerlochu ob Reni na Nemškem se je včeraj na velikem parniku „Disch“ razpočil kotel in raznesel ladjo na kosce, Kapitan, njegova žena in štiri njegovi otroci ter osem mornajev je bilo ubitih. Rešil se je le jeden mornar.

Spaka. V Prosnici je te dni mizar Kundret moral pobiti kravo, ker se ni hotela oteliti. Ko so kravo razparali, našli so v njej tele, ki je imelo dve glavi, osem nog in dva repa. Žival je pa bila zrastena. Tele je pred pobijanjem gotovo živelo, kajti zobje, koža in dlaka so dobro razvita.

Ženska revolucija. V mestecu Signacampiju blizu Florence cvete slamnikarstvo. Ker so tovarnarji itak sila slabo plačanim ženskam znižali zaslužek, so ženske uprizorile malo revolucijo. Napadle so razne tovarne ter vse pobile, kar jim je prišlo pod roko. Orožnike so s kamni pognale v beg, in šele, ko so vojaki prišli, so se revolucionarke udale.

Nesreča v rudniku. V rudokopu blizu Bilbaota se je odlomil kos skale, težak kakih 1500 centov in zmečkal šestnajst rudarjev.

76 ovac — zmrznilo! Poroča se nam, da je dne 16. t. m. zmrznilo na senožeškem Gabrku 76 ovac. Gnali so jih iz Brkinov preko Gabrka na Nanos na pašo. Ovce so bile ostržene in pokončala sta jih za to dobo nenavadni mraz in padajoča sodra. Ovce je odpeljal konjederec iz Smolivega pri Razdrtem.

RAZNOTEROSTI.

Prošnja odbora „Alojzijevišča“. Častita duhovščina cerkljanskega dekanata je podpisaneu odboru izrazila željo, „naj bi se odbor slov. Alojzijevišča raztegnil na celo slov. stran in naj bi imel v vsaki dekaniji svojega zastopnika, tako da bi se po tej poti ustanovil nekak „pomnoženi odbor slov. Alojzijevišča“, ki naj bi se pozival k društvenim sejам — posebno glede vsprejemanja gojencev. In če bi bil ta ali oni odbornik zadržan priti h sejam, naj bi vsaj pismeno bil primoran izraziti svoje mnenje“. — Odbor prosi č. gg. dekane, naj pogovorivši se z duhovščino, izrazijo svoje mnenje o tem do konca meseca junija, da bo odbor vedel, kako poštovati izraženo željo. Odbor.

Dohodki in stroški „Alojzijevišča“ od 1. januarja do 30. aprila. Dohodki:

1. Blagajnični preostanek od leta 1895.	gld. 107.64 ¹ / ₂
2. Darovi č. duhovščine	498.80
3. Občine, posojilnice, fare	97.15
4. Zasebniki	43.85
5. Deželni zbor	650.00
6. Mesečina otrok	530.00
7. Drugi dohodki	13.38

Svota gld. 1940.82¹/₂

Stroški: 1. Za hišo, obresti, davek gld. 1172.53	
2. Zidarju (na račun)	300.00
3. Za hrano	740.36
4. Drugi stroški	114.25

Svota gld. 2327.14

Bilanca: + 1940.83

— 2327.14

— 386.31 gld.

Primanjklaj je razlagati, ker mnogo č. gg. ni še plačalo letnine (5 gld.) in obljubljenih obresti (4¹/₂ gld. od 100) za l. 1895/6 in tudi stariši gojencev so še na dolgu.

Okrog 3000 udov več šteje, kakor čujemo, letos *Mohorjeva družba*. Ko naznanjamo Slovencem kratko, pa prevesele in pomenljivo novico, hvalimo od srca Boga, ki da delu združenih rodoljubov slovenskih toliko vspeha! Še Slovenska ni propala!

„Slovenski Narod“ je prinesel nekaj (v Gorici pisanih) člankov proti pastirskemu listu našega prevzv. Nadškofa. Seveda piše kot znan radikalec. Pravi pa: 1. Nadškof sam je kriv, da je „Soča“ tako pisala, kajti vedno je molčal ter niti ene niti druge stranke obsodil. 2. „Soča“ je kritikovala ne domačega, ampak tujega (ljublanskega) škofa. „Vsak se mora držati svojega škofa“. 3. Nadškof je pisal list vsled pritiska iz Ljubljane. — Na to odgovarjemo mi. K 1. Nadškof je v svoji previdnosti in prizanesljivosti tako dolgo molčal, dokler je le mogel. A ko je „Sočina“ predrznost prekoročila vse meje, je moral govoriti. Pa ravno to, da je nadškof, katerega prizanesljivost in ljubeznivost je občne znana, govoril in obsodil „Sočo“, je najbolji dokaz, da je moralo res vže biti strašansko, kar je pisala. K 2. „Soča“ je sodila tudi domačega škofa (t. j. nadškofa Alojzija v I. nadstropji). Kar se pa tiče tujega (ljublanskega) škofa, je moral nadškof „Sočo“ obsoditi ne toliko radi napadov na osebo prev. ljub. škofa (kar je tudi vse graje vredno), ampak bolj radi *katoliških načel*, katera je „Soča“ sramotila v osebi istega škofa. K 3. Kar piše „Sl. N.“ o pritisku iz Ljubljane, je — gola laž. To trdimo v obraz kakor radikalnemu dnevniku, tako tudi „Soči“.

Kaj pa še! Razneslo se je te dni po mestu, da mislijo prevzv. Nadškof v kratkem izdati nov pastirski list na duhovščino y katerem bodo preklicali, kar so v prvem pisali. Od kod izhajajo take govorice, ni pač težko vganiti. Grde laži so! Morda bi z njimi radi oslepili č. duhovnike, da ne bi dalje podpisovali vdanostnih izjav višjemu Pastirju. Ta je pa res predebela! No pa, veste, kaj se bo celó zgodilo? V kratkem bomo videli nekega dne, da se prevzv. Nadškof pripeljejo pred znano vredništvo v Gosposkih ulicah št. 9 — preklicat vse,

pa ponižno prosit odpuščenja!! In Bog ve, ali dobijo odvezo?!

Nimamo več upanja, da bi se „Soča“ podvrgla škofovski besedi. Ona sama sicer pripoznava, da je bila okrožnica „očetovsko svarilo“; zatorej bi bilo pričakovati, da se jo bo vsprejelo z *otroško* vdanostjo, brez zavijanja, brez žuganja. Res, taka je bila nadšk. okrožnica, izrazila je upanje, da obsojena lista kreneta na boljšo pot. *Zato smo tudi mi vabili s prijazno besedo v zadnji številki k složnemu delovanju za narod — na podlagi škofovske besede.* Od tedaj ste izšli vže dve številki „Soče“. A da bi imela misel spametiti se, o tem ni duha ne sluha. Pač pa žuga in preti s tem, kar se bo zgodilo. Oni, lajki, da so neodvisni od škofa; nasproti škofovski besedi se sklicuje na državne zakone (so ti tudi „katoliški“? odgovorite, o j vi edini pravi katoličani!), razpošilja po cerkvah svoje ljudi, da hitro poročajo, kaj govorijo duhovni, da jih bo — tožila itd. Kar je pa najhujše, najbolj pohujšljivo: prepričuje svet, da nadškofova poslanica je pravzaprav delo onih skrivnih agitatorjev, ki se hočejo zmaščevati nad svojimi osebnimi sovražniki, ki bi radi prišli zopet k prejšnji veljavi in k političnemu vodstvu — zato so na nadškofa pritisnili, da je izdal pastirski list, ker so s tem upali prizadeti svojim *osebnim, političnim* nasprotnikom smrtni vdarec. *Tako je naš čišji Pastir le orodje v rokah takih grdih maščevalcev in podlih sebičnejšev!* Kaj hujšega si v sedanjih razmerah ne moremo misliti. Ta sad obraja pri „Soči“ in njeni stranki *očetovsko svarilo nadškofovo!*

Se nekaj. „Soča“ zdaj z vidnim veseljem in zadoščenjem pogreva, kar je najhujšega izbruhnila proti ljubljanskemu škofu. Omenja namreč, kako je deželno sodišče v Ljubljani razveljavilo zaplembo od drž. pravdnika izrečeno nad „Sl. N.“ radi sestavka proti ljublj. škofu, ki ga je ponatisnil iz „Soče“. Vsled razsodbe slov. sodišča, se ni v članku („Sočinem“) škofu očitalo nič nečastnega, niti se je grešilo s tem, da so se grajale škofove naredbe glede volitev, in sicer zaradi prevelikega vplivanja na korist ene stranke. — S to razsodbo se zdaj ponaša naša „Soča“. A ta razsodba, izhajajoča od *posvetne* oblasti, je ako še nekaj razumemo, pravzaprav obsodba *jedra* goriškega pastirskega lista, kateremu bi se morala „katoliška“ „Soča“, ker izhaja od njenega *katoliškega* poglavarja, brezpogojno podvreči. — Podvreči? Kaj pa da! Marveč, ona še le žuga „v bližnji prihodnosti“ še marsikatero enakih „neljubih novic“! Je to najnovejša razlaga četrte Božje zapovedi?

Čemu poziv?! „Soča“ nas pozivlje, naj ji dokažemo, kje in kako je učila krive nauke ali zavijala zgodovino in ščuvala ljudstvo proti škofom. Mi nismo gledé tega v najmanjši zadregi. Toda ker je „Soča“ svetu naznanila, da je vložila radi teh očitanih tožbo proti nam in da reč pride pred porotnike, se tudi nam ne zdi potrebno, vže zdaj ji dokazovati; storili bomo to o svojem času — pred sodiščem. Za zdaj smo sicer dali besedo dopisniku „iz gor“, a zadnjo besedo bomo govorili *mi*.

Pisec „Soče“ nas pozivlje naj mu dokažemo to in uno. Zavračamo ga na zadnjo okrožnico in na 199. stran II. zvezka dr. Križaničeve zgodovine, kjer jse bere o krivoverskem Husu, kateri je po tako hudi toči še djal: „... ako me prepričajo, da sem kaj napačnega učil“. Naj bere dalje. **Imenovali jih ne bomo, ker so dobro znani**, tako govori „Soča“, kadar bi imela dokazati svoje, iz zraka potegnjene sodbe. Tako si pomaga skozi polnih sedem let. Temu se ima zahvaliti.

„Reichspost“ ni še nič omenila o zadnji okrožnici „Soča“, zakaj ne?

„Edinosti“. Ta list piše, kakor bi mi nekako preklicavali, kar smo pisali o sokolstvu in posebno o sokolicah pa njih telovadbi. Nikakor! Ne prekličemo ene same besede. Kar se pa tiče besede „skrunjenje“, je „Edinost“ sama provzročila razburjenost duhov, podtaknivši besedi pomen, ki ga nima, kar je razvidno iz konteksta našega

dotičnega članka. *Vi* razburjate duhove, a potem pišete, da jih razburjamo *mi*. Kar pa pišemo proti sokolstvu, ne pišemo z namenom, da bi „Edinost“ spreobračali. Telovadna društva so se od nekedaj zlorabljala (ne rečemo, da ni izjem) v državi nevarne smotre, in le prevečkrat preide njih vrhovno, nevidno vodstvo na ljudi, ki so zakleti sovragi postavno obstoječega reda. To je vže kmalu pred sto leti spoznal cesar Franc, kakor je razvidno iz njegovega odloka l. 1801. (Gl. „Handbuch der Freimaurerei“ I. Bd. p. 393.) Povdarjamo še enkrat, da glavarji francoskih, italijanskih in tudi čeških telovadnih društev (isto velja o hrvatskih) so „bratje“ prostozidarji. Naj se nam ne zameri, da tako mislimo: naše prepričanje ostane; bodočnost bo kazala, da se nismo motili. — Ako pa resnico govorimo, nismo radi tega vže „robati“, tako da bi bilo nedostojno z nami se pričkati. Kaj pa „Edinost“, ki nas psuje s pornografi in zasmehuje z norci?! Je to olikanost?

Na naše vprašanje: čemu orožje v vsaki pesti? je „Slovenski Narod“, kakor se vidi, do živega zadet, nakopičil cele litanije najbolj izbranih psovka na nas. „Goriški Jeremija, slovenski Jeremija... mrzel pot mu obliva čelo... bele pene močijo brezkrvne ustne... mravljinca mu gomezljajo po vpognjenem hrbtišču... njegove jezikostrižne namere... divje, široko odprtih oči... grozovite vizije ima goriški prerok... ginljive jeremijade... Mahnič spada mej rajne...“ itd. itd. Po takem uvodu se tako nesrečno opravičuje, da nam je iz vsega le še jasniši pravi pomen glasovitega stavka: „čemu orožje (ne orodje, „Edinost“!) v vsaki pesti?“ Si tacuisses...

Vojna v Afriki je stala Italijane samo 351.284.910 lir. Seveda za Italijane, ki imajo prazne blagajne, to nič ni!

Mažarska. V slovaškem mestecu Lip-to.-St. Mikloš je v tamošnji katoliški cerkvi p. Jene pridigoval o škodljivosti civilnega zakona. Mažarski uradniki so zapustili cerkev ter se podali naravnost v judovsko sinagogo, kjer je rabinec govoril navdušen domoljuben govor. — Na, vsak kozel ve, v kateri hlev spada!

Še so sodniki v Ameriki. Škof svaril je svoje verne pred nekim liberalnim listom, ter prepovedal ga čitati. Lastnik in vrednik prepovedanega lista tožila sta škofa in zahtevala 20.000 dolarjev odškodnine. Sodnik je zavrnil njuno tožbo, ker je škof po svoji službi dolžan, vernike svariti pred listi, ki so škodljivi veri in cerkvenemu redu.

18 let — po nedolžnem v ječi. Pred 18 leti sta bila v Zagrebu v dosmrtno ječo obsojena kovač Anton Grišnik in kmet Andrej Čelko, ker sta po takratnih poizvedbah oropala in umorila poštnega hlapca Petra Marvina. Sedaj so se našli pravi morilci. — Anton Grišnik je mej tem vže umrl v ječi, Andrej Čelko, ki je doživel dan, ko se je skazala njegova nedolžnost, je bil seveda takoj izpuščen. — Kedo ubogemu, po nedolžnem obsojenemu povrne razrušeno srečo?

Učitelj in nekdanji učenec. Te dni obiskal je italijanski naučni minister Gianturco mesto Turin. Profesorji tamošnjega vseučilišča priredili so slavnosten obed ministru na čast. K temu obedu pa ni prišel jeden najznamenitih sedanjih profesorjev vseučilišča Turinskega. Zbrani učenjaki čudili so se temu in ugibali po vzroku. Minister pa se temu ni čudil čisto nič in bržkone mu je bilo celó prijetno, da ni došel stari profesor v družbo. Isti profesor je namreč pred leti, ko je bil predsednik vseučiliščne izpraševalne komisije — vrge! pri izpitu tedanjega kandidata za vseučiliščno stolico in današnjega naučnega ministra. Čuden je ta svet! Gianturco je padel pri izpitu, a v kljub temu je danes minister nauka, v tem ko je njega bivši učitelj osivel v svoji službi in je vedno še to kar je bil.

Umorjeni vladarji. V tekočem stoletju so umrli nenaravne smrti naslednji

vladarji: Ruski car Pavel (zadavljen l. 1801.), sultan Selim III. (zadavljen l. 1808.), grof Kapodistrias, predsednik grške države, (umorjen v Navpliji l. 1831.), parmski vojvoda Karol (zaboden l. 1854.), predsednik haitske republike Salnave (ustreljen l. 1860), predsednik Združenih držav Lincoln (zaboden l. 1865.), Mihajl Obrenović, knez srbski, (umorjen l. 1868), predsednik ekvadorske republike Garcia Moreno (ustreljen l. 1875.), sultan Abdul-Aziz (umorjen l. 1876.), predsednik Garfield (umorjen l. 1881.), car Aleksander II. (umorjen l. 1881.), predsednik Carnot (zaboden l. 1894.), šah Nasr-Eddin (zaboden l. 1896.)

Star študent. V Greifswaldu je pred kratkim umrl 70 let star študent. Mož je „študiral“ na ondodni univerzi 51 let, pa seveda ni nikdar napravil nobenega izpita, to pa iz prav prozaičnega razloga. Pred 50 leti je umrl neki sorodnik tega starega dijaka. Zapustil je svoje veliko imetje v razne dobrodelne namene, a s pristavkom, da uživaj obresti jedini njegov sorodnik, umrli študent, toliko časa, dokler ne dobi službe. Mož je bil tako previden, da je ostal vse svoje življenje študent in se ni nikdar potrudil, da dobi kako službo, ker si je na ta način zagotovil dosmrtni užitek rečenih obrestij.

Odiranje pri milenijski razstavi v Budimpešti je nečuvno. Gorje tujcu, kateri se da preslepiti in zaide v to razstavo. Judje ga kar iz kože denejo. Madjarski listi samo poročajo, da se nesrečniki, kateri zajdejo v razstavo, skubijo brez usmiljenja. Tako na pr. je moral neki gospod za jedno jabolko plačati dva goldinarja, neka gospa pa za jedno porcijo gnjati in za jedno čašo piva 8 gld. 50 kr. dasi je bilo oboje vredno 25 kr. ! Razstava je tudi jako slabo obiskana, prvič zato, ker se nič ne vidi, drugič zato, ker se gode reči, katerih pošten človek ne mara videti, in tretjič ker se ljudje varajo, da še nikdar in nikjer pri nobeni razstavi ne tako.

Predrzen obsojenec. Pri sodišču v Libercah na Českem je bil po večdnevni razpravi večkratni roparski morilec Jožef Kögler obsojen na smrt na vešalah. Ko ga je sodni predsednik vprašal, če vzprejme kazen, je dejal smeje se: Samo jedno glavo imam, to mi morete vzeti. Potem se je obrnil k navzočnim novinarjem in rekel: Čas je, da napravim svojo oporoko; dežnik, kateri me je izdal, zapuščam sodnemu slugi; moje škornje naj dobi kaznilnični paznik, vrv, s katero me bodo obesili, pa policijski komisar.

Ne izseljajte se! Glašilo vlade brazilijske „O Paiz“ podaja nastopno sliko o neverjetni bedi avstrijskih izseljencev: Avstrijski izseljenci se izkrcavajo na otoku, oddaljenem kakih 50 minut vožnje od glavnega mesta Rio de Janeiro. Na tem otoku primanjkuje vode in morajo dovažati isto s celine. A voda, ki jo dovažajo v strašno umazanih čolnih, stoji čisto po dva, tri dni na pekočem solncu in se tudi meša se slano morsko vodo. Vsi izseljenci, ki morajo piti to vodo, dobe strašno drisko. Perilo si morajo izseljenci prati v morju, vsled česar je perilo vedno umazano. Izseljenci spe po tisoč v jedni spalnici. Te spalnice so brez oken. Ležati pa morajo na golem, ali pa na lastih omotih, v kojih nosijo svoje — zadnje imetje. Tu leže vse sprej: možki, ženske, oženjeni, samci, mladi, stari, otroci, starci. — Vsi v strašni nečistosti. Ako bi nastal ogenj zgoreli bi vsi. Okolo poslopja je strašen smrad vsled človeških odpadkov. V kuhinji gospodarijo kuharji, s kojih uprav kaplje mazanina. Gorje bolnikom. Ti leže v posebnem oddelku, pokriti s cunjami; o kakem čistem perilu ni niti govora. Umrli otroci leže še po več dni med živimi. Ker pa v oddelku za otroke pomrjejo malone vsi bolniki, zatajujejo matere raje bolezen svojih otrok in jih nosijo umirajoče na svojih prsih. Sleherni dan naletajo o pregledavanju spalnic na pet do šest v cunje zavrtih mrtvih otrok, koje stlačijo potem v kake stare škatlje in jih pokopljejo. Na kratko:

tu vlada najhuja človeška beda. Ta grozna slika bodi v resno svarilo vsem onim, ki hočejo iskati sreče onkraj oceana.

Opomin trtorejcem! Varujte se teh pogreškov pri škropljenju trt!

1.) Nekateri začno prekesno, čakajo, da se bolezen že prikaže. Tako pa pravi čas zamude v svojo veliko škodo. Ti bodi previdni, škropi še predno trta cvete, ko ima 4 do 6 peresc.

2.) Drugi slabo pripravijo zmes, ali denejo preveč vitrijola, ali preveč apna.

Pravo razmerje je: na 1 hl. (100 l.) vode 1½ kg. modre galice in 2 do 2½ kg. gašenega apna. Po stari tehtnici 2½ ũ modre galice in okolo 3½ ũ gašenega apna.

3.) Tretji napčno škropijo in le na pol. Treba je s škropilnico prav fino razškropiti tekočino, tako da bo vsak list na goranji strani prav dobro poškopljen, vendar ne tako, da bi teklo z njega, marveč, da tenke kapljice, kapljica pri kapljici obstoje.

Škropiti se ne sme na roso, ne po dežju na mokro perje, ne v največji vročini.

Če pride v ½ dnevi dež, treba ponoviti.

Drugič se škropi za 1 ali 1½ mesec; zadosti je poškopiti nove liste.

Tretjič je dobro meseca avgusta.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 1. junija.

Razpis dražbe.

Na Gorenjem-polji prezidalo se bode vikarijsko poslopje. Stroški za to so predarjeni na 4000 gld. Delo oddalo se bode na javni dražbi dne 17. junija t. l. ob 10. uri zjutraj na Gorenjem-polji. Načrt, predvarek in pogoji dobè se v pregled v občinski pisarnici v Anhovem.

Županstvo v Anhovem,
dne 29. maja 1896.

Štev. 244

3—1

Op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBA

zastavil I. četrtega t. j. mesecev

januarja, februarja in marca 1896.

začne v

ponedeljek dne 8. junija 1896.

ter se bo nadaljevala naslednje četrte in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavnice
in ž njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 5. maja 1896.

EDVARD PAVLIN

V GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne
„BELEGA ZAJCA“

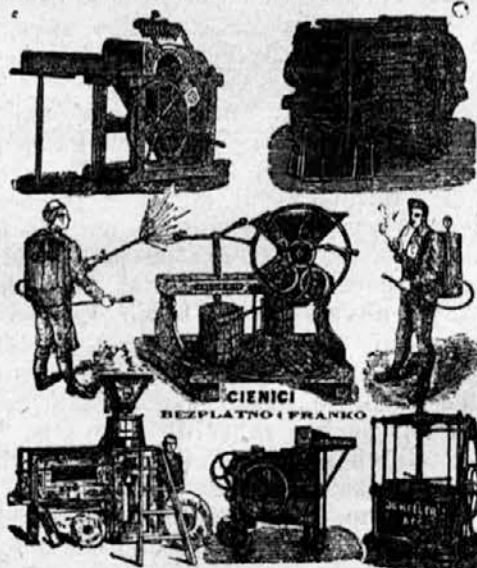
usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

Vse po nizkih cenah!

Vse stroje za kmetijstvo!

5—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEC

II. PRATERSTRASSE NR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trijerje, žitočistilnike, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obsirni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←